

การเปิดรับและความพึงพอใจที่มีต่อเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน ของกรมชลประทาน

Exposure and Satisfaction of Staffs toward Facebook Fanpage of Royal Irrigation Department

สรพงษ์ วงศ์ธีระธรณ์^{1*} และ ปิติพร อุบล²

Sorapong Wongtheerathorn^{1*} and Pitiporn Ubon²

^{1*}อาจารย์ประจำ วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ถนนพหลโยธิน ตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 12000

²นักศึกษาปริญญาตรี หลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ถนนพหลโยธิน ตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 12000

^{1*}Lecturer of College of Communication Arts, Rangsit University, Phahonyothin Rd., Lak-hok, Patumtani, Thailand 12000

²Undergraduate student Bachelor of Communication Arts Department of Public Relations, Academic College of Communication Arts, Rangsit University, Phahonyothin Rd., Lak-hok, Patumtani, Thailand 12000

*Corresponding author, E mail: sorapong.w@rsu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการเปิดรับของบุคลากรที่มีต่อเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน ของกรมชลประทาน 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน ของกรมชลประทาน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 369 ชุด และใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ผลข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ได้แก่ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 26 - 30 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีตำแหน่งข้าราชการ มีระยะเวลาการทำงานน้อยกว่า 5 ปี ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานอยู่สำนักบริหารทรัพยากรบุคคล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นสมาชิกเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน กลุ่มตัวอย่างใช้โทรศัพท์มือถือ มีการเปิดรับในช่วงเวลา 09.01 – 12.00 น. มีการเข้าชมใน 1 ครั้งต่อวัน และใช้เวลาดูน้อยกว่า 10 นาที โดยกลุ่มตัวอย่างจะดูเมนูรูปภาพและแบนเนอร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบข้อมูลที่นำเสนอและมีความเกี่ยวข้องกับกรมชลประทาน และภายหลังจากการดูข้อมูลจะทำการกดไลค์

ด้านความพึงพอใจที่มีต่อเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน ของกรมชลประทาน โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้านการเผยแพร่มีความพึงพอใจมากที่สุด และด้านเนื้อหา ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า

1. ด้านการเผยแพร่ กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจด้านการเผยแพร่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ในเรื่องของกรนำเสนอข่าวสารในช่วงเวลาที่กำหนดเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ คือช่วงเวลา 10.00 – 12.00 น. และเวลา 13.00 – 16.00 น. รองลงมา คือ มีการเชื่อมโยงข้อมูลไปยังเว็บไซต์ หรือเพจอื่นๆ อย่างถูกต้องและตรงกับข้อมูลที่ต้องการ และการ

นำเสนอข่าวสารในช่วงเวลาที่กำหนดทำให้เกิดการติดตามอย่างต่อเนื่อง คือ ช่วงเวลา 10.00 – 12.00 น. และช่วงเวลา 13.00 – 16.00 น. ตามลำดับ

2. ด้านเนื้อหา กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ในเรื่องข่าวสารมีการอัปเดต ทันต่อเหตุการณ์ ความทันสมัย และความน่าสนใจทุกวันมากที่สุด รองลงมา คือ การนำเสนอข่าวสารพร้อมรูปภาพประกอบ ช่วยเพิ่มความเข้าใจให้ข่าวสารได้เข้าใจง่ายขึ้น และเมนูรูปภาพมีการจัดวางและรวบรวมภาพเพื่อความเป็นระเบียบและสัมพันธ์กับเนื้อหาทำให้เกิดความน่าสนใจ ตามลำดับ

คำสำคัญ : การเปิดรับ ความพึงพอใจ เฟซบุ๊กเรารักชลประทาน

Abstract

This study aims to expose and determine satisfaction of staffs toward the Facebook fanpage, www.facebook.com/raorukcholpratan, of the Royal Irrigation Department. This research was conducted through a questionnaire, and used a method of data collection. The sample used in the survey consisted of 369 employees at Royal Irrigation Department. Data analysis included these statistics – percentages, means, and standard deviation. The results of the research are as follows:

Most respondents were female. Most of them were between 26-30 years old. They were bachelor's degree graduates. Most of them were in the positions of commissioner. Their employment duration was about less than five years. They were staffs at the office of human resources.

Most respondents were members of "we love irrigation" of Facebook fanpage. They used mobile phones to access the Facebook fanpage, www.facebook.com/raorukcholpratan, during 09:01 to 12:00 a.m. They read once daily. Most of them spent at least 10 minutes. They looked at the pictures and banners. They aimed to use Facebook to obtain information on the Royal Irrigation Department. After accessing the Facebook fanpage, most of them clicked the "like" button.

The respondents' satisfaction toward the Facebook fanpage was at the high level. The results are as follows: 1) in terms of publication - the respondents were satisfied with publication. Most of them were satisfied with information update during 10:00 to 12:00 a.m. and at 13:00 to 16:00 p.m. The second was links to other websites or pages accurately and match those needs and presenting information in time (10:00 - 12:00 a.m. and 13:00 - 16:00 p.m.); members were able to follow continuous information. 2) In terms of the content - most of them were satisfied with news update as they were timely, modern and interesting every day. The second was the presentation with pictures that aids them to understand where the pictures were placed and designed in which the contents were related to the causes.

Keywords: Exposure, Satisfaction, www.facebook.com/raorukcholpratan

1. บทนำ

จากอดีตถึงปัจจุบัน น้ำเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์และมีประโยชน์มากมายไม่ว่าจะเป็นการใช้น้ำในการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ทำการเกษตร ทำอุตสาหกรรม การคมนาคม และการนำไปใช้เพื่ออุปโภคบริโภค น้ำยังสามารถรักษาระบบนิเวศของป่าไม้และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ระบบนิเวศนั้นมีความอุดมสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงเห็นความสำคัญของน้ำและต้องการให้ประเทศไทยนั้นมีระบบการบริหารจัดการน้ำอย่างคุ้มค่าและสามารถอำนวยความสะดวกให้กับพื้นที่ที่ต้องการใช้น้ำพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนา “กรมคลอง” ขึ้น ต่อมาเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2445 ได้มีการปรับเปลี่ยนภารกิจของกรมคลองมามุ่งเน้นด้านการจัดหาและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อเกษตรกรรมทั้งขยายพื้นที่และบำรุงพื้นที่เพาะปลูกให้ผลดียิ่งขึ้น โดยอาศัยการทอน้ำตามหลักวิชาการเพื่อควบคุมน้ำฝนและน้ำทำให้ใช้ประโยชน์เพื่อการเพาะปลูกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในปี พ.ศ. 2457 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวบรวมกิจกรรมของกรมคลองเก่าแล้วจัดตั้งเป็น “กรมทอน้ำ” เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2457 หลังจากที่กรมทอน้ำก่อสร้างโครงการชลประทานป่าสักได้เสร็จเรียบร้อย ในช่วงเวลาดังกล่าวกำลังก่อสร้างโครงการโพธิ์พระยาที่จังหวัดสุพรรณบุรี และโครงการเชียงราก-คลองด่านอยู่นั้น พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริว่า คำว่า “ทอน้ำ” ซึ่งใช้เรียกชื่อกรมอยู่นั้นไม่ถูกต้องตรงกับงานแท้จริงที่ปฏิบัติ เพราะคำว่า “ทอน้ำ” หมายถึงเฉพาะแต่การปิดกั้นลำน้ำ ซึ่งเป็นงานแขนงหนึ่งของการส่งน้ำเท่านั้น ส่วนงานของกรมทอน้ำที่ปฏิบัติอยู่จริงนั้นรวมถึงการขุดคลองทอน้ำ ส่งน้ำตามคลองที่ขุด

ตลอดจนใช้เครื่องสูบน้ำช่วยเหลือการเพาะปลูกอีกด้วย จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อกรมทอน้ำเป็น “กรมชลประทาน” เมื่อวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2470 (กรมชลประทาน, www.rid.go.th, 26 กันยายน 2558)

ปัจจุบันกรมชลประทานประกอบด้วยสำนักชลประทานทั้งสิ้น 17 สำนัก กระจายอยู่ทั่วประเทศ โดยมีสำนักงานใหญ่ในการกำหนดนโยบาย การดำเนินการ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ข่าวสารแก่ประชาชน ปัจจุบันมีจำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ประมาณ 4,869 คน ประกอบด้วยข้าราชการ พนักงานราชการ และลูกจ้างประจำ (นุชนาถ ชูบัว, นักประชาสัมพันธ์ชำนาญการ ส่วนประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ กรมชลประทาน, สัมภาษณ์ 23 กันยายน 2558)

สำหรับการดำเนินการประชาสัมพันธ์ของกรมชลประทานรับผิดชอบโดยส่วนประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ โดยมีหน้าที่ในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มบุคลากรและประชาชนให้ได้มากที่สุด เพื่อสร้างความความรู้และความเข้าใจที่ตรงกัน และสามารถนำข้อมูลข่าวสารที่ได้นั้นนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

เมื่อมีบุคลากรจำนวนมาก การสื่อสารภายในองค์กรจึงมีความจำเป็น ซึ่งได้กำหนดเป็นสื่อหลักในการสื่อสารองค์กรด้วยการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีความรวดเร็ว และช่วยลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานในการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของกรมชลประทานผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ คือ เฟซบุ๊ก โดยใช้ชื่อว่า “เรารักชลประทาน” โดยอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ส่วนประชาสัมพันธ์ มีการดำเนินการจัดทำขึ้น เมื่อปี พ.ศ. 2552 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหวการปฏิบัติงานของผู้บริหาร 2.)ชี้แจง บอกกล่าวข่าวสารที่มีความ

เกี่ยวข้องกับกลุ่มเกษตรกร และ3.) เป็นช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมและข้อมูลที่น่าสนใจที่มีความเกี่ยวข้องกับกรมชลประทาน ปัจจุบัน มีสมาชิกแฟนเพจ ประมาณ 38,979 คน โดยกลุ่มแฟนเพจนี้ได้รวมถึงบุคลากรที่ปฏิบัติงานภายในกรมชลประทาน (สามเสน) ซึ่งมีเนื้อหาของการนำเสนอในเฟซบุ๊ก “เรารักชลประทาน” มีดังต่อไปนี้ (นุชนาถ ชูบัว, นักประชาสัมพันธ์ชำนาญการ ส่วนประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ กรมชลประทาน, สัมภาษณ์ 4 กันยายน 2558)

ส่วนที่ 1 ช่องทางการเปิดรับข้อมูลของเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน

- เมนูถูกใจ ไว้สำหรับกดเพื่อติดตาม เฟซบุ๊กเรารักชลประทาน

- เมนูติดตาม สำหรับการเลือกรับการแจ้งเตือน ในการอัปเดตข่าวสารของเฟซบุ๊กเรารักชลประทาน

- เมนูข้อความ สำหรับการติดต่อผ่านทางเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน โดยใช้กล่องข้อความเป็นช่องทางในการสอบถามข้อมูล

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับ-การแนะนำข้อมูลต่างๆ ของเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน ดังนี้

- เมนูเกี่ยวกับ ส่วนนี้จะแสดงเนื้อหาที่ถูกแบ่งออกเป็นข้อมูลเพจและภาพรวม ในส่วนของข้อมูลเพจ ประกอบไปด้วย ที่ตั้งของกรมชลประทาน ประวัติกรมชลประทาน วิสัยทัศน์และภารกิจของกรมชลประทาน

- เมนูรูปภาพ เป็นการรวบรวมรูปภาพจากการปฏิบัติงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การประชุมผู้บริหาร การแถลงการณ์ต่างๆ กิจกรรมที่กรมชลประทาน ต้องการที่จะเผยแพร่ให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำรูปภาพไปใช้ได้ หรือจะเป็นรูปภาพจากการให้เกียรติความรู้ทั่วไปของกรมชลประทาน เพื่อให้ผู้ที่

เกี่ยวข้องสามารถเห็นถึงการปฏิบัติงานต่างๆ ได้อย่างชัดเจน

- เมนูคำวิจารณ์ ช่องทางที่สมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่สมาชิกเห็นสมควรในการนำเสนอข่าวสารในครั้งต่อไป

- เมนูเพิ่มเติม ในส่วนนี้สามารถที่จะเชื่อมต่อไปยัง การดาวน์โหลดแบบเนอรั, Facebook หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง, Twitter กรมชลประทาน, วิดีโอประชาสัมพันธ์, วารสารกรมชลประทาน, บันทึก, งานกิจกรรม, ถูกใจ, วิดีโอ เป็นต้น

ส่วนที่ 3 การเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกรมชลประทาน

- เมนูไทม์ไลน์ แสดงให้เห็นเรื่องราว ความเคลื่อนไหวของเพจในแต่ละช่วงเวลาทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยจะใช้ไทม์ไลน์เป็นส่วนสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกรมชลประทาน โดยส่วนใหญ่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกนำเสนอจะเกี่ยวข้องกับ ความเคลื่อนไหวของผู้บริหาร เรื่องที่น่าสนใจและมีความเกี่ยวข้องกับกรมชลประทาน ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกร การเสนอข่าวสารประชาสัมพันธ์ออกเป็นหัวข้อนั้น เพื่อให้สมาชิกสามารถเลือกที่จะรับรู้ข่าวสารและทำให้สมาชิกสามารถเข้าถึงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับตนเองได้ง่ายขึ้น แต่ละข่าวที่ส่งออกไปจะมีรูปแบบลักษณะการเขียนที่ต่างกันออกไปเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถรับรู้ข่าวสารที่เกิดขึ้นได้อย่างเข้าใจและรวดเร็ว อีกทั้งสมาชิกยังสามารถโพสต์ข้อความ รูปภาพ หรือวิดีโอเพื่อแบ่งปันข้อมูลข่าวสารกับทางเฟซบุ๊ก เรารักชลประทานได้อีกด้วย

ในการเผยแพร่และพัฒนาข้อมูลผ่านเฟซบุ๊ก “เรารักชลประทาน” ของกรมชลประทานนั้น มีการดำเนินการรับผิดชอบโดยส่วนประชาสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่แต่ละคนมีหน้าที่ดูแลเพจและสามารถนำเสนอข่าวสารประชาสัมพันธ์ในช่วงเวลา 10.00 -12.00 น. และ

ช่วงเวลา 13.00 - 16.00 น. สำหรับกรณีเร่งด่วนอาจจะมีการนำเสนอข่าวสารนั้น โดยสามารถนำเสนอผ่านทางเฟซบุ๊กได้ทันที

จากการที่ส่วนประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ กรมชลประทานได้ใช้สื่อเฟซบุ๊กในการประชาสัมพันธ์โครงการมาเป็นระยะเวลามากกว่า 6 ปี รวมถึงการสอบถามผู้รับผิดชอบซึ่งได้ข้อมูลเบื้องต้นว่า องค์กรมีนโยบายและให้ความสำคัญต่อการนำเสนอข่าวของกรมชลประทานผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์หรือเฟซบุ๊ก เพราะมีบทบาทต่อการนำเสนอข่าวสารในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก รวมถึงตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจำนวนแฟนเพจที่เพิ่มขึ้น ซึ่งทางองค์กรยังไม่ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับสื่อดังกล่าวมาก่อน ทำให้ผู้วิจัยนั้นเกิดความสนใจในการทำวิจัยในหัวข้อการเปิดรับและความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน ของกรมชลประทาน เพื่อสามารถนำไปพัฒนาการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางสื่อเฟซบุ๊ก ของกรมชลประทานให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปิดรับของบุคลากรที่มีต่อเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน ของกรมชลประทาน
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน ของกรมชลประทาน

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการเปิดรับและความพึงพอใจที่มีต่อเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน ของกรมชลประทาน ซึ่งใช้ชื่อเรียกว่า “เรารักชลประทาน” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ ณ กรมชลประทาน ที่เป็นแฟนเพจ

เฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน จำนวน 4,820 คน ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) (อ้างถึงในบุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ, 2540) ที่ความเชื่อมั่น 95 % และค่าความผิดพลาดไม่เกิน 5 % ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 369 คน ซึ่งแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การเปิดรับของบุคลากรที่มีต่อเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน ของกรมชลประทาน

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของของบุคลากรที่มีต่อเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน ของกรมชลประทาน

การทดสอบเครื่องมือวิจัย โดยการนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความเที่ยงตรงของโครงสร้าง (Construct Validity) และลักษณะของภาษาที่ใช้ จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) กับบุคลากรในกรมชลประทาน ที่อยู่ในกลุ่มตรวจสอบภายในซึ่งไม่ตรงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 36 คน โดยคิดจาก 10% ของจำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ภายในกรมชลประทานที่ใช้ในการวิจัย เพื่อตรวจสอบเนื้อหาของข้อคำถามว่ามีความถูกต้องและครอบคลุม จากนั้นจึงนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

ผู้วิจัยได้เก็บแบบสอบถามกับบุคลากรที่ปฏิบัติงาน ณ กรมชลประทาน (สามเสน) บริเวณจุดพักผ่อนภายในอาคารสวัสดิการ สโมสรกรมชลประทาน ระหว่างวันที่ 26 - 29 ตุลาคม พ.ศ. 2558 เวลา 11.00 – 13.00 น. รวมเป็นระยะเวลา 3 วัน ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างพร้อมรับคืนด้วยตนเอง จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์และประมวลผล ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

4. ผลการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 248 คน คิดเป็นร้อยละ 75.38 และเพศชาย จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 24.62 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 26-30 ปี มากที่สุด มีจำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 15.50 รองลงมา คือ ช่วงอายุ 31-35 ปี และช่วงอายุ 36-40 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 14.59 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 62.61 รองลงมา คือ ปวช./ปวส. จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 21.28 และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 13.98 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในตำแหน่งข้าราชการ มากที่สุด จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 56.84 รองลงมา คือ พนักงานราชการ จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 22.80 และลูกจ้างประจำ จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 20.36 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาการทำงานน้อยกว่า 5 ปี มากที่สุด จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 41.34 รองลงมา คือ 21 - 25 ปี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 10.94 และระยะเวลาการทำงาน 6 - 10 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 9.73 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างทำงานสำนักบริหารทรัพยากรบุคคล มากที่สุด จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 24.32 รองลงมา คือ กองการเงินและบัญชี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 24.01 และสำนักเลขานุการกรม จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 12.16 ตามลำดับ

4.2 การเปิดรับของบุคลากรที่มีต่อเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน ของกรมชลประทาน

กลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 71.43 และไม่เป็นสมาชิกเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อเปิดรับข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ จากเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน มากที่สุด จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 44.68 รองลงมา คือ คอมพิวเตอร์ PC จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 35.75 และโน้ตบุ๊ก จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 13.19 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข้อมูลข่าวสารในช่วงเวลา 09.01 - 12.00 น. มากที่สุด จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 26.60 รองลงมา คือ ช่วงเวลา 12.01 - 15.00 น. จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 26.26 และช่วงเวลา 18.01 - 21.00 น. จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 21.89 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีความถี่ในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจำนวน 1 ครั้งต่อวันมากที่สุด จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 61.70 รองลงมา คือ 2 ครั้งต่อวัน จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 25.53 และ 3 ครั้งต่อวัน จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 6.81 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างใช้เมนูรูปภาพ หรือแบนเนอร์ มากที่สุด จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 36.83 รองลงมา คือ เมนูลูกใจจำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 24.84 และเมนูไทม์ไลน์ จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 21.20 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีวัตถุประสงค์ของการเปิดรับข่าวสารชลประทาน เพื่อทราบข้อมูลที่น่าสนใจ และมีความเกี่ยวข้องกับกรมชลประทาน มากที่สุด จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 40.47 รองลงมา คือ เพื่อทราบข่าวสารความเคลื่อนไหวของผู้บริหาร กรมชลประทาน จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 25.65

และเพื่อใช้ในการค้นหาข้อมูลของกรมชลประทาน จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 11.53 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างกระทำภายหลังจากการได้รับทราบข้อมูลโดยการกดไลค์มากที่สุด จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 68.94 รองลงมา คือ ส่งต่อให้กับเพื่อน ๆ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 13.62 แสดงความคิดเห็น จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 12.34 ตามลำดับ

4.3 ความพึงพอใจของของบุคลากรที่มีต่อเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน ของกรมชลประทาน

กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน ทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา และด้านการเผยแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจด้านการเผยแพร่มากที่สุด และความพึงพอใจด้านเนื้อหา ตามลำดับ ซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจด้านการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 4.18 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การนำเสนอข่าวสารในช่วงเวลาที่กำหนดเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ คือช่วงเวลา 10.00 – 12.00 น. และเวลา 13.00 – 16.00 น. มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 4.22 รองลงมา คือ มีการเชื่อมโยงข้อมูลไปยังเว็บไซต์ หรือเพจอื่น ๆ อย่างถูกต้อง และตรงกับข้อมูลที่ต้องการ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 4.17 และการนำเสนอข่าวสารในช่วงเวลาที่กำหนดทำให้เกิดการติดตามอย่างต่อเนื่อง คือ ช่วงเวลา 10.00 - 12.00 น. และเวลา 13.00 - 16.00 น. มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 4.15 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในด้านเนื้อหาของเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน โดยรวมอยู่ในระดับ

มาก ที่ค่าเฉลี่ย 4.09 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข่าวสารมีการอัปเดต ทันต่อเหตุการณ์ ความทันสมัย และความน่าสนใจทุกวัน เช่น ข่าวกิจกรรมต่าง ๆ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 4.20 รองลงมา คือ เมนูการนำเสนอข่าวสารพร้อมรูปภาพ ประกอบช่วยเพิ่มความเข้าใจให้ข่าวสารได้เข้าใจง่ายขึ้น มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 4.20 และเมนูรูปภาพมีการจัดวาง และรวบรวมภาพเพื่อความเป็นระเบียบ และสัมพันธ์กับเนื้อหาทำให้เกิดความน่าสนใจ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ที่ค่าเฉลี่ย 4.16 ตามลำดับ

5. อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีข้อค้นพบที่มีความสอดคล้องเกี่ยวข้อง และเป็นเหตุเป็นผลต่อกัน สามารถนำมาวิเคราะห์และอภิปรายผลในประเด็นต่างๆได้ดังนี้

5.1 การเปิดรับข่าวสาร

จากผลการวิจัย พบว่า การเปิดรับของบุคลากรที่มีต่อเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน ของกรมชลประทาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เปิดรับข้อมูลโดยการเป็นแฟนเพจของเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน ผู้วิจัยเห็นว่า ปัจจุบันเราอยู่ในยุคของสื่อสังคมออนไลน์เข้ามามีบทบาทที่สำคัญต่อการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร โดยกรมชลประทาน เริ่มใช้เฟซบุ๊กตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 รวมเป็นระยะเวลากว่า 6 ปี ซึ่งถือว่ากรมชลประทาน เป็นองค์กรที่ได้ให้ความสำคัญของการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (เฟซบุ๊ก) ซึ่งส่วนประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ ของกรมชลประทาน ได้เล็งเห็นความสำคัญที่จะใช้สื่อออนไลน์ (เฟซบุ๊ก) ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกรมชลประทาน โดยเฉพาะกับบุคลากร ซึ่งถือว่าสามารถเป็นสื่อบุคคลในการช่วยเผยแพร่

ข่าวสารขององค์กรได้ เพื่อที่จะนำข้อมูลนั้นไปปรับใช้ ในการปฏิบัติงาน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงว่าการเปิดรับ ข้อมูลข่าวสารที่มีความเกี่ยวข้องกับตนเองนั้นถือเป็น สิ่งที่สำคัญ ที่สามารถนำมาปรับใช้และแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ McCombs (1995) (อ้างถึงในเจษฎา รังกุลณวัฒน์, 2547) กล่าวว่า มนุษย์จะใช้สื่อเพื่อการ ตอบสนองความต้องการของตนเอง เช่น เพื่อต้องการ ทราบเหตุการณ์ (Surveillance) โดยการติดตามความ เคลื่อนไหวต่างๆ เพื่อจะได้รู้ทันเหตุการณ์ให้ทันสมัย และรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งที่สำคัญที่พอจะเรียนรู้ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ชีร์วรา สุวรรณศักดิ์ (2552) ที่อธิบายว่า บุคคลสามารถสามารถเปิดรับ ข่าวสารเพื่อประโยชน์แก่ตนเองเพื่อได้รับข่าวสารที่ สะดวกสบายขึ้น สามารถตอบสนองความต้องการของ ตนเองได้ โดยข่าวสารนั้นอาจให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทัศนคติ หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบางอย่างได้

5.2 ความพึงพอใจ

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของ บุคลากรที่มีต่อเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน ของ กรมชลประทาน สามารถแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ ความพึงพอใจด้านเนื้อหา และความพึงพอใจด้านการ เผยแพร่ ดังนี้

จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความ พึงพอใจในด้านเนื้อหาของเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน โดยเฉพาะเรื่อง ข่าวสารมีการอัปเดต ทันต่อเหตุการณ์ ความทันสมัยและความน่าสนใจทุกวัน เช่น ข่าว กิจกรรมต่างๆ ผู้วิจัยเห็นว่า ในปัจจุบันการรับทราบข้อ มูลข่าวสารนั้นมีความสะดวก และรวดเร็วโดยมีสื่อ ต่างๆ ที่คอยอำนวยความสะดวกต่อการรับรู้ข่าวสาร ของผู้รับสาร และยังสะดวกต่อการการอัปเดตข่าวสาร ของผู้ส่งสารทำให้ผู้ส่งสารนั้นมีช่องทางในการส่งสาร

เพิ่มมากขึ้น จึงทำให้สามารถเผยแพร่ข่าวสารออกไป ได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ McLuhan (1960) (อ้างถึงใน สิทธิกร อบอุ่น, 2557) อธิบายถึงเทคโนโลยีของการสื่อสารที่มี ความใหม่นี้ว่า เป็นสื่อที่สามารถขยายประสบการณ์ ของบุคคลให้กว้างมากขึ้น มีความทันสมัย และทันต่อ เหตุการณ์ เพราะเป็นสื่อที่ทำให้บุคคลสามารถหา ข้อมูลจากแหล่งใดก็ได้ภายในเวลาอันรวดเร็วซึ่งทำให้ ข้อจำกัดด้านระยะทางและเวลาไม่ใช่อุปสรรคการรับ สารอีกต่อไป

กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจด้านการเผย แพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทางเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อปรากฏว่าการนำเสนอข่าวสาร ในช่วงเวลาที่กำหนดเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ คือ ช่วงเวลา 10.00 – 12.00 น. และเวลา 13.00 – 16.00 น. ผู้วิจัยเห็นว่า การนำเสนอข่าวสารในช่วงระยะเวลาที่ กำหนดถือว่าเป็นเวลาของการทำงานที่ผู้รับสาร สามารถที่จะเลือกเปิดรับข่าวสารที่มีการอัปเดตในแต่ ละครั้ง อีกทั้งการนำเสนอข่าวสารในช่วงเวลาที่ กำหนดเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นจะทำให้ ผู้รับสารมีความกระตือรือร้นในการเปิดรับข่าวสาร เพิ่มขึ้น เพื่อที่จะสามารถนำข่าวสารมาถกเถียงหรือ พุดคุยเพื่อให้เกิดมุมมองใหม่ๆ ได้ เพราะช่วงเวลาของ การทำงานเป็นช่วงที่ผู้รับสารสามารถที่จะรับข่าวสาร ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งข่าวสารข้อมูลขององค์กรจึงมี ความสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆภายในองค์กร และการปฏิบัติงาน โดยข้อมูลข่าวสารในลักษณะนี้จะ ช่วยให้การงานสามารถที่จะขับเคลื่อนไปได้และ เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับผู้รับสารภายหลังจากการ รับทราบข้อมูลข่าวสารไปแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ ปุณณรัตน์ พิงคานนท์ (2548) กล่าวว่า ข่าวเป็นข้อมูลที่ช่วยให้ประชาชนได้รับทราบเกี่ยวกับ เหตุการณ์และ ความเคลื่อนไหวต่างๆ ในสังคมเพื่อ

นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันตลอดจนเป็นข้อมูลช่วยในการตัดสินใจกระทำการใดๆ

6. บทสรุป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาการเปิดรับและความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน ของกรมชลประทาน ศึกษา กับบุคคลกรที่ปฏิบัติหน้าที่ภายในกรมชลประทาน (สามเสน) จำนวน 369 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารจากเฟซบุ๊ก เรารักชลประทานถึงร้อยละ 71.43 และกลุ่มตัวอย่างความพึงพอใจต่อเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน ด้านเนื้อหาและการเผยแพร่โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เปิดรับข้อมูลโดยการเป็นสมาชิกของเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน มากที่สุด แต่ยังคงมีบุคลากรบางส่วนที่ไม่เป็นสมาชิกเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน เนื่องจากบุคลากรไม่รู้จักเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน ดังนั้นส่วนประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ควรมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อประชาสัมพันธ์อื่นๆ เช่น เสียงตามสาย หรือใช้สื่อที่มีอยู่ในการประชาสัมพันธ์บอกกล่าวให้บุคลากรได้ทราบว่า สามารถติดตามข่าวสารของกรมชลประทาน ได้ทางเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน ซึ่งเป็นช่องทางการสื่อสารที่มีความสะดวก รวดเร็ว และสามารถอำนวยความสะดวกในการรับทราบข้อมูลข่าวสาร รวมถึงสามารถแสดงความคิดเห็นต่างๆ ได้

2. ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจด้านเนื้อหาใน เมนูข้อความ มีการถาม-ตอบ ข้อสงสัยผ่านทางกล่องข้อความอย่างสม่ำเสมอและถูกต้องครบถ้วน ต่ำกว่าประเด็นอื่นๆ ผู้วิจัยเห็นว่า ผู้ที่มีหน้ารับผิดชอบในการดูแลเฟซบุ๊ก ควรระบุ

ระยะเวลาสำหรับช่วงการ ถาม-ตอบ เพื่อการตอบคำถามที่ทั่วถึงและครบถ้วน

3. ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจด้านการเผยแพร่ การนำเสนอข่าวสารในช่วงเวลาที่กำหนดทำให้เกิดการติดตามอย่างต่อเนื่อง คือ ช่วงเวลา 10.00 - 12.00 น. และเวลา 13.00 - 16.00 น. ต่ำกว่าประเด็นอื่นๆ ผู้วิจัยเห็นว่าในช่วงเวลานี้เป็นเวลางาน ดังนั้น ควรจะมีการเสนอข่าวสารในช่วงเวลาอื่นๆ เพื่อให้สามารถรับรู้ข่าวสารและเกิดการติดตามอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการทำวิจัยในหัวข้อ “การเปิดรับและความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน ของกรมชลประทาน” เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัย เรื่อง พฤติกรรม ความต้องการ และการใช้ประโยชน์ของบุคลากรที่มีต่อเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน ของกรมชลประทาน เพื่อสามารถนำผลการวิจัยที่มีความครอบคลุมยิ่งขึ้น และจะได้เห็นถึงสิ่งที่ควรมีการพัฒนา ปรับปรุงได้ชัดเจนขึ้น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเป็นประจำและต่อเนื่อง เพื่อจะได้ทราบถึงการเปิดรับและความพึงพอใจของบุคลากรที่มีต่อเฟซบุ๊ก เรารักชลประทาน ของกรมชลประทาน ในแต่ละช่วงเวลา เนื่องจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพื่อเป็นการศึกษาและเก็บข้อมูลเพื่อนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปพัฒนาและปรับปรุงสื่อสังคมออนไลน์ (เฟซบุ๊ก) ให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้รับสารให้มากที่สุด

7. กิตติกรรมประกาศ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรพงษ์ วงศ์ธีระธรณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธีราภรณ์ กลิ่นสุคนธ์ และดร.พงศ์ภัทร อนุมิตรราชกิจ ผู้ซึ่งให้คำแนะนำ ตรวจสอบการเรียบเรียงปริญญานิพนธ์ และแก้ไขส่วนบกพร่องด้วยดีตลอดมา นอกจากนี้ขอขอบพระคุณ ส่วนประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่คุณ นุชจนาถ ชูบัว ที่คอยให้คำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี และขอกราบขอบพระคุณ บิดามารดา และทุกคนในครอบครัวที่คอยให้ คอยสนับสนุนและให้โอกาสทางการศึกษาด้วยดีเสมอมา

8. เอกสารอ้างอิง

กรมชลประทาน. (2558). ประวัติกรมชลประทาน.

(อ อ น ไ ล น์). เข้า ถึง จาก <http://www.rid.go.th/2009/>. 26 กันยายน.

เจษฎา รังกุลนุวัฒน์. (2547). การใช้ประโยชน์ และความคิดเห็นของนักศึกษาชมรมกีฬาคือสถานีสปอร์ตเรดิโอ FM.99.0MHZ. ปริญญานิพนธ์นิเทศศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต.

ธีรวัรา สุวรรณศักดิ์ (2552). การเปิดรับและการใช้ประโยชน์โฆษณาสินค้าในนิตยสารของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นุชจนาถ ชูบัว. (2558). นักประชาสัมพันธ์ชำนาญการส่วนประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ กรมชลประทาน, สัมภาษณ์ เดือนกันยายน.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2540). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์เจริญผล.

ปณณรัตน์ พิงคานนท์. (2548). การสื่อข่าวและการเขียนข่าวหนังสือพิมพ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สิทธิกร อบอุ่น. (2557). การเปิดรับและความพึงพอใจของแฟนเพจที่มีต่อ www.facebook.com/prgrammy.gold บริษัทแกรมมี่ โกลด์ จำกัด. ปริญญานิพนธ์นิเทศศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต.